

Олександр Леонідович ЛАВРИК

кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри фінансів та кредиту,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
E-mail: filosof_555@online.ua

**СУЧАСНЕ ФІНАНСОВЕ ПОСЕРЕДНИЦТВО ПРИ ЗДІЙСНЕННІ БАНКІВСЬКОГО
КРЕДИТУВАННЯ**

Лаврик, О. Л. Сучасне фінансове посередництво при здійсненні банківського кредитування [Текст] / Олександр Леонідович Лаврик // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол. : В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2015. – Том 21. – № 1. – С. 173-178. – ISSN 1993-0259.

Анотація

Вступ. Удосконалення механізмів банківського кредитування та його постійний розвиток залишається одним із основних шляхів виходу України із кризового стану. Скорочення останнім часом банками своєї діяльності у сфері кредитування внаслідок світової економічної кризи та внутрішньої політичної кризи похитнуло економіку нашої держави та помітно вплинуло на показники кредитного портфеля українських банків, динаміка розмірів та структури яких останніми роками бажає кращого.

Було виявлено, що саме банківське кредитування здійснює найсуттєвіший вплив на динаміку ВВП, обсяги реалізованих товарів та послуг, індекси споживчих цін, курс національної валюти тощо. Порівняно із впливом, що здійснюють інші суб'єкти фінансового посередництва, аніж банківські установи, банківське кредитування суттєво переважає за всіма аспектами.

Мета. Метою статті є удосконалення методичного забезпечення фінансового посередництва в Україні, яке обумовило розробку механізмів банківського кредитування.

Метод (методологія). Вирішення поставлених завдань здійснюється за допомогою методів оцінки та аналізу ризиків і ефективності фінансування, оцінки фінансово-економічних показників діяльності, моделі оптимальної структури кредитного портфеля, статистичних методів.

Результати. У контексті активізації банківського кредитування запропоновано запровадити нову його форму – мультипартисипативне банківське кредитування («мульти» – оскільки передбачається участь багатьох вкладників у кредитуванні одного позичальника (проекту), «партисипативне» – оскільки передбачена пряма участь вкладника у виборі позичальника та умов кредитування).

Ключові слова: банківські установи; кредитні портфелі банків; інвестиції; фінансові посередники; фінансове посередництво; банківська облікова ставка.

Oleksandr Leonidovych LAVRYK

PhD in Economics,
Senior Teacher,
Department of Credit and Finance Department,
V. N. Karazin Kharkiv National University
E-mail: filosof_555@online.ua

MODERN FINANCIAL INTERMEDIATION IN BANK CREDITING

Abstract

Introduction. The updating of bank crediting and its constant development remain the basic ways for Ukraine to overcome crisis. Recent reduction of bank crediting due to the world economic crisis and internal political crisis have damaged the economy of our country and considerably affected the credit portfolio indexes of Ukrainian banks. The dynamics of value and structure of the latter leave much to be desired.

It has been determined that bank crediting makes the greatest impact on the dynamics of GDP, the volume of distribution of goods and services, the indices of customer price, national currency exchange rate, etc. Bank crediting substantially prevails by all criteria compared with the impact of other subjects of financial intermediation.

© Олександр Леонідович Лаврик, 2015

Purpose. *The objective of this article is to update methodical provision of financial intermediation in Ukraine, that has stipulated the development of bank crediting mechanisms.*

Method (methodology). *The tasks of the research are solved with the help of the following methods: method of estimation and analysis of risks and financing efficiency, method of the estimation of financial and economic performance, method of the model of optimal credit portfolio structure, statistical methods.*

Results. *In terms of bank crediting promotion it has been suggested to introduce its new type. It is multiparticipative bank crediting («multi-» as it is expected the participation of many depositors in crediting borrower (the project), «participative» – as it is expected a direct participation of the depositor in choosing the borrower and terms of crediting).*

Keywords: *bank credit portfolio; banking institution; bank rate; financial intermediaries; financial intermediation; insurance companies; investment.*

JEL classification: *A1, G21, G24*

Вступ

Метою статті є удосконалення методичного забезпечення фінансового посередництва в Україні, яке обумовило розробку механізмів банківського кредитування.

Завданням статті є дослідження питань розвитку фінансового посередництва на сучасному етапі діяльності фінансового ринку в країні [2], які на сьогодні особливо актуальні. Так само в дослідженні проведено порівняльний аналіз різних положень, який дозволяє структурувати загальне наукове уявлення про фінансове посередництво.

Принципово новою формою приватного кредитуванні стали кредитні P2P-проекти. Ідея приватного P2P-кредитування прийшла із США і сьогодні користується величезною популярністю в західних країнах – ця послуга на рівних конкурує з банківським кредитуванням.

В Інтернеті з'являється все більше сайтів, які фактично склали альтернативу банкам. Це біржі кредитів та соціальні мережі, кожен учасник якої може виступати або позичальником, або кредитором. Позичальники отримують багаторічний кредит на вигідних умовах, а кредитори можуть інвестувати гроші під хороший відсоток, який вище банківських облікових ставок [1]. В основному подібні біржі створюються для студентів, яким потрібно платити за навчання. Нині існує як мінімум 12 подібних проектів:

1. 1983р. – Grameen Bank;
2. 2005р. – Zopa;
3. 2005р. – Kiva;
4. 2005р. – CircleLending – acquired by Virgin (перетворився на Virgin Money);
5. 2006р. – Prosper;
6. 2007р. – LendingClub (власник – FaceBook);
7. 2007р. – GlobeFunder;
8. 2008р. – Quizzle;
9. 2008р. – Nexx;
10. р. – munityLend;
11. р.- enNote;
12. 12)2009р. – iGrin.

Найбільша біржа P2P-кредитів Prosper створена в лютому 2006 року і відтоді залучила вже 40 млн дол. венчурних інвестицій. Кожен потенційний кредитор виставляє там свою заявку на суму до 25 000 дол. із вказівкою мінімального відсотка, а позичальники (з числа схвалених кредитором) торгуються, пропонуючи вигідніші умови [5].

Існують схожі проекти: американський LendingClub, китайський Qifang, а також сайт Fynanz, який орієнтується винятково на американських студентів з Флориди та Нью-Йорка.

Розвиток подібних систем наводить на думку, що в перспективі P2P-мережі і краудсорсинг можуть стати реальною альтернативою банківським установам[4].

Звісно, поки що обсяги кредитування через P2P-проекти залишаються мізерними порівняно з банківським кредитуванням, проте темпи зростання цього ринку вражають. При їх збереженні протягом найближчих 10–15 років банківські кредити можуть зникнути як ринкотвірний фактор.

Динаміка цієї форми кредитування як позабанківської форми фінансового посередництва є досить стрімкою. Подібною є також і динаміка P2P-кредитування в інших країнах – таких, як США, Франція, Японія та Китай.

Цікавим є те, що основними кредиторами все частіше стають саме банки, використовуючи таку форму фінансового посередництва. Так, за даними агентства Ecomomy Watch [5], у США близько 80 % великих кредитів надаються саме банками через платформи онлайн-кредитування. Цей механізм має принципові

відмінності від онлайн-банкінгу. Зокрема, позичальник частіше за все не знає, хто саме надав йому кредит, у той час, як кредитори точно знають, кого саме та на які цілі вони прокредитували. Механізм увібрав у себе найкращі характеристики консорціумного кредитування (об'єднання кредиторів), онлайн-банкінгу та соціального інвестування.

Слід зазначити, що P2P кредитування має низку недоліків порівняно з банківським кредитуванням, і саме вони стоять на перешкоді його подальшого розвитку [3]. Порівняльну характеристику P2P-кредитування та банківського кредитування наведено в табл. 1.

Вважаємо, що банки повинні активно долучитися до цього механізму кредитування, аби не втратити своїх позицій у найближчому майбутньому. Це можна зробити шляхом запровадження нової гібридної форми фінансового посередництва – мультипартисипативного банківського кредитування. Така форма фінансового посередництва є об'єднанням характеристик традиційного банківського кредитування і посередництва банку та нової форми фінансових відносин, що сформувалися поза межами офіційного фінансового ринку – P2P-кредитування. Залишаючись за своєю суттю P2P-кредитуванням, ця послуга переходить під частковий контроль банку, оскільки банк є організатором та провайдером такої послуги. Продукування останньої банками в Україні є доцільним ще й через те, що на фоні низького рівня загальної довіри суб'єктів економіки до фінансового сектора банки все ж залишаються найбільш популярними та надійними фінансовими посередниками [3] порівняно зі страховими компаніями, пайовими та корпоративними інвестиційними фондами, кредитними спілками, ломбардами тощо.

Таблиця 1. Порівняльна характеристика P2P кредитування та банківського кредитування (власна розробка)

Критерій порівняння	Традиційне банківське кредитування	P2P-кредитування
Доступність послуги незалежно від місця проживання	Доступне лише в тому регіоні, де мешкає позичальник	Немає обмежень щодо регіону, на сьогодні обмежене однією країною, що обумовлено відсутністю правового регулювання такого виду послуг на міжнародному рівні
Пакет документів для отримання	Залежно від цілей та форм може бути досить великим, обов'язковим є підтвердження доходів	Частіше за все лише валідація особистості, мінімум документів
Цілі	Чітко регламентовані, перевіряються банком на дотримання	За бажанням позичальника, чітке формулювання цілей збільшує імовірність отримання кредиту. Існує можливість отримання кредиту на реалізацію соціальних ініціатив за зниженими ставками
Ризик	Досить низький, через постійний контроль банку за дотриманням умов кредитування.	Високий, через фактичну відсутність контролю за позичальником, можуть бути передбачені письмові звіти про використання кредитних коштів (досить рідко). Попри це, рівень проблемності виданих кредитів через онлайн-платформи P2P-кредитування не перевищує 2 %
Вартість	У країнах Європи та США – низька (в середньому 6–12 %)	Висока, може сягати 20–22 %, утім з часом може бути суттєво знижена, наприклад, у випадку зацікавленості кредитора отримати інший, нефінансовий ефект від кредиту, зокрема соціальний
Гнучкість умов	Регламентовано банківськими програмами, фізичній особі практично неможливо укласти договір на індивідуальній основі	Всі умови є індивідуальними, можуть бути лише обмеження щодо максимальної суми кредиту та строків повернення.

Окрім цього, спираючись на результати аналізу тенденцій розвитку форм фінансового посередництва, можемо констатувати, що українським суспільством на сьогодні буде негативно сприйнята нова форма фінансового посередництва, тим більше така форма, яка не регламентується чинним законодавством у чистому вигляді, належність же її до банків створить атмосферу впевненості у її надійності. Також слід зазначити, що банки в Україні є найбільш інноваційними фінансовими посередниками та мають найкращі можливості щодо практичної реалізації необхідних онлайн-ресурсів та платформ.

Зважаючи на багатогранність застосування цієї гібридної форми фінансового посередництва – мультипартисипативного банківського кредитування, у процесі його здійснення можуть брати участь різні суб'єкти. На нашу думку, найбільш прийнятною буде схема реалізації мультипартисипативного кредитування банками України, зображена на рис. 1.

У цьому випадку банк, продовжуючи виконувати традиційні функції фінансового посередника, концентрує зусилля переважно на функціях інформаційного, правового та операційного супроводу, зокрема: на аналізі та наданні інформації інвесторам про доступні проекти, організації торгів по фінансуванню проектів та інформуванні про їх результати, пошуку клієнтів, наданні їм інформації про умови кредитування; розробці умов участі позичальників у торгах, контролі за виконанням фінансових зобов'язань сторін тощо.

У механізмі мультипартисипативного банківського кредитування може брати участь не один банк, а ще й банки-кореспонденти (при відсутності прямих кореспондентських відносин між позичальником/інвестором та банком, що проводить мультипартисипативне банківське кредитування). Функції банку-кореспондента, що обслуговуватиме інвесторів, полягають у забезпеченні депонування їх коштів, наданні зручних інструментів переказу коштів, систематизації залученого інвестиційного капіталу за строками та валютою, наданні повної інформації клієнтам про банк, що проводить мультипартисипативне банківське кредитування. Функції банку-кореспондента, що обслуговує позичальників, полягають у систематизації позичальників та їх проектів, авторизації позичальників, первинній експертизі проектів, акумуляції зворотних грошових потоків, розрахунку ризиків для позичальників.

На думку автора, мультипартисипативне банківське кредитування забезпечує низку переваг:

- для інвесторів – вибір вигідної ставки, вибір проекту, вибір позичальника, самостійність у прийнятті інвестиційних рішень, високий рівень прозорості кредитних угод, вибір валюти;
- для позичальників – вигідна ставка, незалежність від банку, мінімізація валютного та процентного ризику, високий рівень прозорості кредитних угод, можливість розрахунку товарами;
- для банків – перекидання ризику ліквідності на інвесторів, мінімізація валютного ризику, мінімізація вартості кредитів, сприяння фінансуванню найбільш якісних та соціально значущих проектів, сприяння розвитку венчурного фінансування;
- для держави – відновлення кредитування економіки, мобілізація коштів населення, що знаходяться поза банківською системою, можливість фінансування інфраструктурних проектів, підвищення стабільності банківської системи;
- для Національного банку України – зниження потреби у рефінансуванні банків, контроль за транскордонним рухом капіталу, диверсифікація ризиків.

З огляду на те, що частка проблемних кредитів, які надаються платформами мультипартисипативного кредитування, в середньому в різних країнах не перевищує 2 %, ми вважаємо за доцільне запровадження даного механізму в українських банках у контексті підвищення якості їх кредитних портфелів.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Як висновок, зазначимо, що дослідження особливостей розвитку банківського кредитування в Україні у посткризовий період дозволило виокремити низку ключових проблем, що стримують його розвиток, а саме:

- зниження довіри населення до банків (за 2008-2014 рр. – майже в 3 рази, а саме з 59,2 до 21,2 %), що обумовило масове вилучення депозитів з банків;
- підвищення частки проблемних кредитів (за 2008-2014 рр. – майже в 10 разів, а саме з 1,3 до 13,5 %), що призвело до зростання збитків банківської системи у 9 разів;
- зростання вартості кредитів (за 2008-2014 рр. середньозважена відсоткова ставка по кредитах в національній валюті зросла з 13 до 20,7 %), що призвело до зниження кредитної активності вітчизняних підприємств та, як наслідок, до падіння обсягів виробництва.

З огляду на це у контексті активізації банківського кредитування запропоновано запровадити нову його форму – мультипартисипативне банківське кредитування («мульти» – оскільки передбачається участь багатьох вкладників у кредитуванні одного позичальника (проекту), «партисипативне» – оскільки передбачена пряма участь вкладника у виборі позичальника та умов кредитування). Фактично це перетворить вкладника в інвестора, оскільки він буде приймати на себе низку ризиків, а саме: кредитний, ліквідності, процентний та валютний. Втім перекидання ризику з банку на вкладника пропонується компенсувати більшою дохідністю такої операції порівняно з депозитною за рахунок мінімізації банківської маржі.

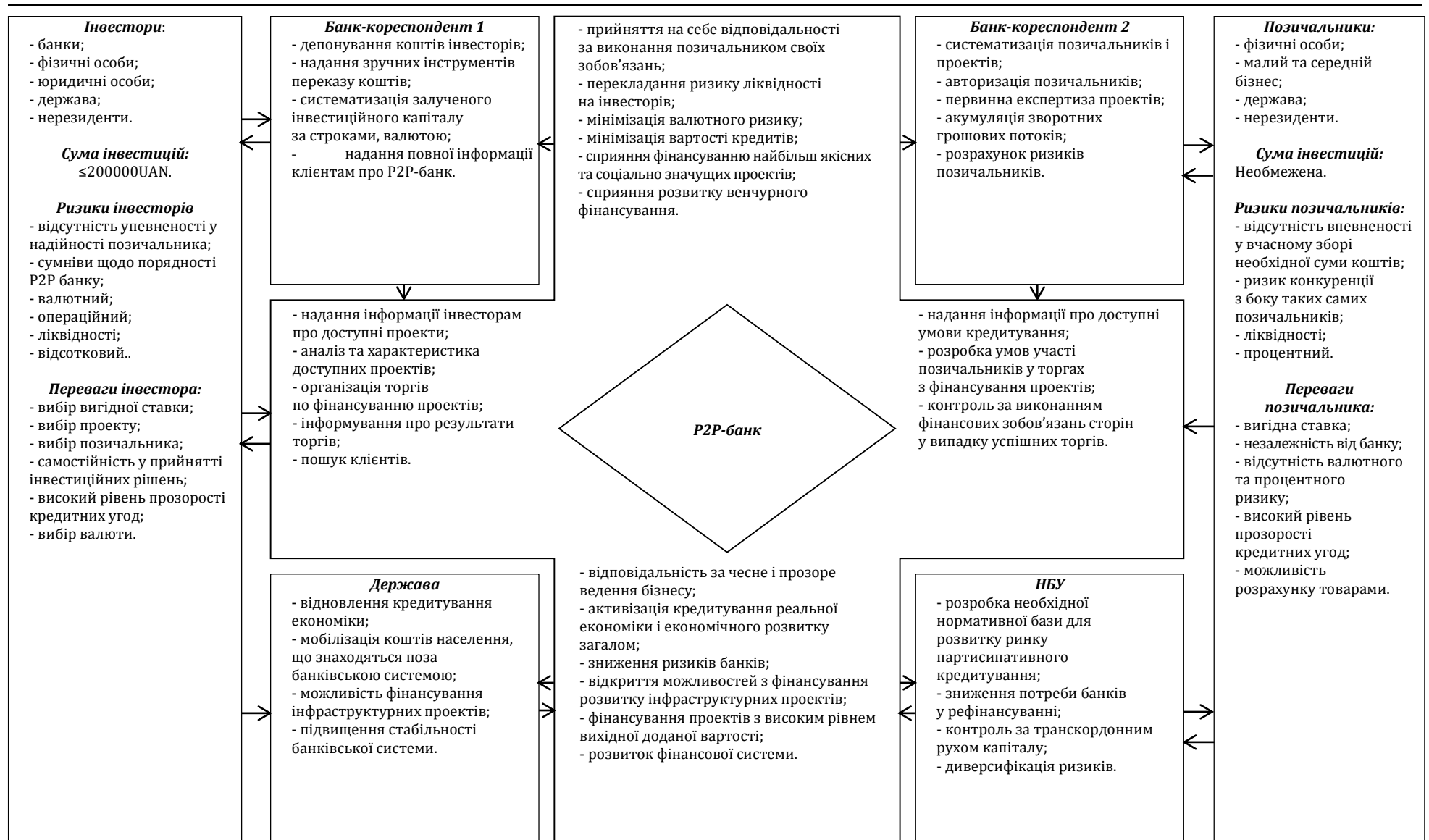

Рис. 1. Механізм функціонування системи партисипативного кредитування за участю банків

Список літератури

1. Власенкова, Ю. Финансовый супермаркет как стратегия развития международных финансовых посредников в условиях конкуренции [Текст] / Ю. Власенкова // Рынок и услуги. – 2008. – № 5(63). – С. 27–29.
2. Матеріали інформаційного сайту «Перша Фондова Торговельна Система» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pfts.com>.
3. Матеріали інформаційного сайту Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.
4. Основні тенденції валютного ринку України [Електронний ресурс] / Офіційний сайт НБУ. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.
5. Офіційний веб-сайт Світового банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://databank.worldbank.org/data/home.aspx>.

References

1. Vlasenkova, Y. (2008). Financial supermarket as strategy of development of international financial mediators in terms of competition. *Market and services*, 5(63), 27-29.
2. The First Fund Trade System. (2015). Retrieved from: <http://www.pfts.com>.
3. The National bank of Ukraine. (2015). Retrieved from: <http://www.bank.gov.ua>.
4. The Official web-site NBU. (2015). *Basic tendencies currency market of Ukraine*. Retrieved 2011, from <http://www.bank.gov.ua>.
5. The World bank. (2015). Retrieved from: <http://databank.worldbank.org/data/home.aspx>.

Стаття надійшла до редакції 20.10.2015 р.